

Dr Monika Grabowska
Uniwersytet Ekonomiczne we Wrocławiu

ZMIANY W ZARZĄDZANIU GOSPODARSTWEM ROLNICZYM

Obserwowane zmiany jakie zachodzą w dzisiejszym świecie nie omijają też jednej z ważniejszych gałęzi życia gospodarczego jakim jest rolnictwo. Początki zmian w tym sektorze dotyczą przemian strukturalnych. Rozważając ten problem możemy o nim mówić w wielu aspektach. Gdy rozpatrujemy ten sektor w szerokim ujęciu to staramy się znaleźć odpowiedź na takie pytania jak: kto produkuje, co, w jakich ilościach i jakimi środkami? Tutaj istotne są kryteria jakimi się kieruje analityk. Jako najważniejsze wskazuje się wielkość gospodarstw, własność i kontrolę nad zasobami, formę prawną, stopień integracji w ramach sektora, wykorzystywane technologie i systemy produkcji, poziom specjalizacji i poziom intensywności. Nie należy jednak zapominać, że to jak zmiany strukturalne wpływają na cały sektor uzależnione jest od tego jak zmienia się struktura podstawowego podmiotu jakim jest gospodarstwo rolne. Idąc tym rozumowaniem można powiedzieć, że przemiany strukturalne w rolnictwie są konsekwencją zmian w poszczególnych typach gospodarstw w sektorze. Niestety wraz z nastaniem przemian systemowo-gospodarczych zauważalny jest negatywny trend w sektorze rolniczym w Polsce. Wiele prac naukowych potwierdza zjawisko niekorzystnej struktury gospodarstw jako przyczynę niskiej efektywności tego sektora. Ponadto jak spojrzymy całościowo na strukturę gospodarki w ujęciu rodzajowym, czyli analizując elementy składowe gospodarki w produkcji i zatrudnieniu to okaże się, że w dzisiejszej gospodarce obserwuje się deagraryzację, polegającą na spadku udziału rolnictwa w produkcji krajowej. Natomiast wyraźnie widać wzrost zatrudnienia w tym sektorze przy jednoczesnym ubożeniu działalności rolniczej. Jak uwzględnimy fakt członkostwa Polski w Unii Europejskiej i porównamy strukturę naszego rolnictwa z innymi krajami to pamiętając o tym, że jest to branża bardzo zróżnicowana i uzależniona od uwarunkowań przyrodniczych, to wyraźnie widać, że wszędzie kondycja tego sektora uzależniona jest od zaawansowania procesu przekształceń strukturalnych w poszczególnych krajach. Dla poprawy sytuacji przemian strukturalnych w krajach członkowskich UE wprowadzono koncepcję europejskiego modelu rolnictwa (EMA – *European Model of Agriculture*). Niestety w wielu pracach można spotkać się z negatywnymi recenzjami tego modelu o ile odnosić się będziemy do amerykańskich, australijskich czy kanadyjskich modeli. Należy zastanowić się czy obecnie można jakoś zaradzić zaistniałej sytuacji. Odpowiedź jest jak najbardziej pozytywna. Oczywiście, że można. Nawet są już widoczne zmiany. Obecne czasy przyniosły również zmiany w nastawieniu do produkcji rolniczej, polegającej na odejściu od tradycyjnego, mało efektywnego gospodarstwa rolnego, czy też wielkoprodukcyjnego rolnictwa, nie wspominając o producentach GMO.

Dzisiejszy klient, odbiorca efektów pracy rolnika oczekuje produktów ekologicznych, prozdrowotnych, nie zawierających chemicznych środków przyspieszających wzrost produkcji i znacznie poprawiających wygląd zakupywanego towaru. Rozwiązaniem w takiej sytuacji może być zmiana z systemie zarządzania w sektorze rolniczym. Należy przyjrzeć się i zanalizować funkcjonowanie podstawowych jednostek sektora rolnego czyli gospodarstw rolnych w nowym ujęciu, w bardzo modnym dziś i rosnącym w siłę systemie rolnictwa zrównoważonego. Co różni gospodarstwa rolne w nowym ujęciu od poprzednich to to, że w tym przypadku funkcjonują one jako podmioty integralne z całym ekosystemem. Nie są traktowane tylko jako przedsiębiorstwa produkcyjne. Produkcja w gospodarstwie rolnym odbywa się w oparciu o naturalne zasoby środowiska, na które składają się woda, gleba, powietrze i krajobraz z jego bioróżnorodnością. Rolnicy zarówno w interesie własnym jak i pozostałej części społeczeństwa zobowiązani są chronić środowisko, a stopień oddziaływania

produkcji rolnej na jego jakość nie powinien być większy niż to jest nieuniknione. Tego typu gospodarstwo jest zarządzane w taki sposób, że jego najważniejszym celem jest spełniać trzy podstawowe funkcje: produkcyjno-ekonomiczne, ekologiczne i społeczne.

Funkcja produkcyjno-ekonomiczna polega na wytwarzaniu określonej ilości produktów rolnych i zapewnieniu odpowiedniego poziomu dochodów rolnika. Funkcja ekologiczna polega na właściwym wykorzystaniu zasobów środowiska przyrodniczego i utrzymaniu jego długookresowej równowagi. Natomiast funkcja społeczna sprowadza się do spełnienia oczekiwań pozostałych członków społeczeństwa w zakresie pięknego krajobrazu rolniczego, w którym można z przyjemnością przebywać i wypoczywać. Aby móc mówić o zrealizowaniu tych funkcji należy uwzględnić fakt, że tego typu gospodarstwo powinno być dobrze urządzone i właściwie zarządzane. Rolnik powinien tak rozplanować swoje czynniki produkcji, do których należą ziemia, praca i kapitał, żeby móc realizować w swobodny sposób wyznaczony przez niego kierunek produkcji. Wskazaniem jest prowadzić przez gospodarstwo przynajmniej dwa podstawowe działy produkcji – produkcję roślinną i zwierzęcą. Do najważniejszego zadania zarządzania tego typu gospodarstwa rolnego należy realizacja procesów produkcyjnych w poszczególnych działach produkcji i w całym gospodarstwie.

W kwestii produkcji roślinnej uwagę należy skoncentrować na: gospodarce składnikami mineralnymi, integralnej ochronie roślin i systemie płodozmiennie-uprawowego. A ponadto, jako że jest to gospodarstwo zrównoważone to należy uwzględnić elementy ochrony środowiska czyli ochrony wody i gleby. Organizacja produkcji roślinnej odbywa się w ramach płodozmianu. Racjonalny płodozmiann powinien obejmować 3-4 gatunki roślin na glebach lekkich i 4-5 gatunków roślin na glebach cięższych. Aby płodozmiann mógł spełniać swoje zadanie powinien być poprzedzony wieloma analizami z uwzględnieniem bilansów szczegółowych. Na wstępie należy dokonać analizy warunków naturalnych gospodarstwa i wynikającego z nich doboru gatunków roślin. W przypadku roślin towarowych, dobór ich gatunków powinien kalkulować możliwość ich sprzedaży oraz uwzględniać wymagania konsumentów. Dla gospodarstwa zrównoważonego ważne jest również dokonanie rozeznania szczególnych wymagań środowiskowych całego gospodarstwa, jak również poszczególnych pól. Należy wiedzieć jak zapobiegać erozji, gdzie są strefy ochronne wód gruntowych i powierzchniowych oraz uwzględnić aspekty ochrony krajobrazu. Nie wolno dopuścić do niekontrolowanego odłogowania czyli „zdziczenia” użytków zielonych. Użytki zielone nie wykorzystywane produkcyjnie powinny być traktowane jako „użytek ekologiczny”, na którym przynajmniej raz w roku wykonywane jest koszenie, zapobiegające naturalnej sukcesji roślinności krzaczastej. Tam, gdzie to jest możliwe, najlepiej użytki takie traktować jako ekstensywne pastwiska.

Przy rozważaniu produkcji zwierzęcej należy dokonać bilansu pasz własnych. Uwzględnić należy potrzeby zwierząt będących w ewidencji gospodarstwa oraz możliwość produkcji pasz na użytkach zielonych i gruntach ornych. Ważnym jest również bilans substancji organicznych i składników mineralnych ze szczególnym uwzględnieniem racjonalnego zagospodarowania nawozów naturalnych.

Prawidłowe decyzje podejmowane w systemie zarządzania to bezapelacyjnie zasługa dostępu do właściwych i aktualnych informacji. System informacji w gospodarstwie zależy od jego wielkości i od przygotowania zawodowego rolnika. Małe gospodarstwa rolnicze niestety nie prowadzą ewidencji informatycznej w sposób sformalizowany. Stosują oni metodę zapamiętywania informacji przez członków gospodarstwa, a to z kolei jest zawodne i nie można polegać na tego typu formie pozyskiwania informacji. W gospodarstwach większych stosowane są mniej lub bardziej sprecyzowane zapisy informacyjne. Minimalna dokumentacja, potrzebna do właściwego zarządzania gospodarstwem obejmuje: aktualną mapę glebowo-rolniczą i mapy (szkice) odczynu gleb i zawartości podstawowych składników

pokarmowych, karty pól i informacje o obrocie stada zwierząt i ich wydajności jednostkowej, ewidencję wpływów i wydatków oraz rejestrację udziału kapitału własnego oraz pochodzącego z kredytów.

Nie ulega kwestii, że system rolnictwa zrównoważonego wymusił na rolnikach innego, bardziej nowoczesnego patrzenia i traktowania swoich gospodarstw. Zarządzanie takim gospodarstwem stało się bardziej przejrzyste, precyzyjne i co najważniejsze uwzględniające minimalizowanie negatywnego wpływu ingerencji człowieka w środowisko naturalne. W tym przypadku produkcja rolna nakierowana jest na jak najbardziej racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.

1. Babiak J., *Zmiany w strukturze rolnictwa krajów Unii Europejskiej*, „Rocznik Integracji Europejskiej”, Poznań 2010.

2. Karpiński A., *Przemiany strukturalne w procesie transformacji Polski 1989-2003-2025*, Seria wydawnicza *Przedsiębiorstwo Współczesne Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, 2012.

3. *Kodeks dobrej praktyki rolniczej, Urządzenie i zarządzanie gospodarstwem rolnym w rolnictwie zrównoważonym*, http://www.kp.org.pl/pdf/poradniki/kdpr/b_gospodarstwo.pdf.

4. Małazewska S., Wąs A., *Przemiany strukturalne w rolnictwie w wybranych krajach europejskich*, (w) *Roczniki Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju obszarów wiejskich*, t. 99, z. 4, Warszawa 2012.

5. *Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2013-2014*, Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Warszawa 1015.

mgr Marzena Karpińska

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Zakład Zarządzania Finansami

ZAWÓDU BIEGŁEGO REWIDENTA WE WSPÓŁCZESNYCH WARUNKACH GOSPODARCZYCH

Przemiany gospodarcze, jakie miały miejsce na przestrzeni wieków sprawiły, że wraz z rozwojem rachunkowości wykształciły się również nowe formy zarządzania przedsiębiorstwami, a to z kolei sprawiło, że niezbędna okazała się kontrola zarówno jednostek gospodarczych jak i osób odpowiedzialnych za ich prowadzenie [1].

Znaczącą rolę dla rozwoju zawodu biegłego rewidenta odegrały postęp techniczny, rozwój działalności przemysłowo – handlowej oraz tworzenie się spółek. W różnych krajach proces rozwoju zawodu biegłego rewidenta przebiegał ewolucyjnie. Wraz z rozwojem gospodarczym świata, a w szczególności rozwojem finansów, regulacji prawnych, standaryzacji systemu rachunkowości ukształtował się zawód biegłego rewidenta, jako profesja o charakterze zaufania publicznego [2]. W Polsce, Konstytucja RP w myśl art.17 tylko nieliczne zawody zalicza do tzw. zawodów zaufania publicznego, oznacza to, że zawód biegłego rewidenta jest istotny dla naszej gospodarki i stawiany przed innymi zawodami [5]. Na tej podstawie sądzić by można, że powinny istnieć regulacje prawne, które w jasny sposób określałyby zasady dotyczące wykonywania zawodu biegłego rewidenta. Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło próbę przeprowadzenia tzw. deregulacji, którą rozumieć należy, jako proces zmierzający do likwidacji bądź złagodzenia wymogów dotyczących prawa do wykonywania różnego rodzaju zawodów. Dotyczy to m. in.9 zawodów runku finansowego, w tym zawodu biegłego rewidenta.

Celem opracowania jest przedstawienie i analiza proponowanych i wprowadzanych zmian w zawodzie biegłego rewidenta oraz określenie czy zmiany te są w stanie przynieść więcej korzyści czy strat.